

La federació *Ecologistes de Catalunya* (EdC), a les portes del **5 de juny Dia Mundial del Medi Ambient**, donem a conèixer el *MANIFEST d'EdC PEL MEDI AMBIENT CATALUNYA 2023*.

EL GOVERN DE CATALUNYA ATURAT DAVANT DE LA PITJOR CRISI AMBIENTAL.

“No tenim més temps a perdre. Actuem per mitigar la crisi ambiental”.

1- Resoldre una carència estructural del Govern: restituir urgentment el Departament de Medi Ambient per fer front els reptes del present i futur.

Resulta obvi que els àmbits d'actuació rellevants d'un govern han de tenir Conselleries amb competències fortes per fer front els grans reptes amb les millors direccions tècniques. I és prou evident també que un dels reptes al qual hem de fer front de manera inajornable és la **crisi ambiental**.

El canvi climàtic afecta tots els sectors de la nostra societat, la nostra qualitat de vida i, perquè no dir-ho, la nostra pròpia supervivència.

Sense oblidar l'altra cara de la moneda de la crisi ambiental actual, la brutal *pèrdua de la biodiversitat* i les constants agressions a la natura que alteren les condicions ambientals de la nostra casa comuna planetària. L'excés urbanitzador, els residus i les emissions contaminants a l'atmosfera, el sòl, el mar, els rius i el medi aquàtic, ... malmeten els hàbitats i la diversitat d'espècies fins l'extinció i amenacen els serveis ambientals que possibiliten totes les activitats que la societat necessitem, com l'aprofitament de l'aigua, de l'energia, dels recursos, o del gaudi de la natura i dels paisatges.

El Departament de Medi Ambient, esdevé doncs un òrgan vital en l'estructura de la Generalitat i de qualsevol govern que vulgui fer front els grans reptes que tenim com a societat i país, especialment la crisi ambiental i el canvi climàtic. La resta de països europeus del nostre entorn en disposen com a eina per vertebrar polítiques i mesures de resiliència front la crisi i el canvi climàtic. I malgrat haver reclamat al Govern de la Generalitat reiteradament la recuperació d'una Conselleria de Medi Ambient, eliminada l'any 2010, no solament no se'ns ha escoltat, sinó que se'ns ha enganyat promentent-nos que es recuperaria.

És l'hora de concentrar totes i cadascuna de les matèries ambientals essencials en un Departament amb competències fortes i capacitat per executar i coordinar les actuacions de la manera més eficient i transversal. D'aquesta manera tota l'acció del govern es podrà orientar a combatre la crisi ambiental, el que vol dir: planificar i executar actuacions en els àmbits de l'aigua, la natura i la biodiversitat, les emissions i control atmosfèric, la producció i ús de l'energia, els residus o l'ús del sòl, per mitjà d'un recuperat Departament de Medi Ambient que actuï amb criteris ambientals.

Contràriament, el Govern actual ha segregat les competències ambientals en el Departament d'Acció Climàtica, que no les pot exercir objectivament per la incompatibilitat que suposa gestionar al mateix moment sectors productivistes (tant del sector primari com industrial) i alhora haver d'exercir el control ambiental sobre aquestes activitats. És allò que es coneix popularment com “ser part i jutge alhora”. Tothom, científics i moviments socials, ciutadania, s'adona que el macro Departament d'Acció Climàtica prioritza habitualment les accions de proteccionisme del sector primari i industrial, mentre que obvia les repercussions ambientals que es deriven d'aquestes activitats.

2- Inacció i presa de decisions.

Inacció és un sinònim d'aturada que defineix molt bé la situació actual en l'àmbit de les polítiques de prevenció ambientals que no fa el Govern de la Generalitat, just en el moment que tots els indicadors i alertes s'han activat a nivell mundial i assenyalen la pitjor de les crisis ambientals conegudes fins al moment. Crisi que s'incrementa a major velocitat a la regió europea i que ens demana resposta ràpida, actuar per ser més resilients i contenir o patir-ne els efectes devastadors.

El seguiment i informes sobre el canvi climàtic desatesos per inacció.

Davant dels indicadors molt preocupants de la crisi ambiental i del canvi climàtic, la Conselleria de Medi Ambient de la Generalitat va crear l'any 2006 l'Oficina de Canvi Climàtic per promoure mesures de mitigació del canvi climàtic en compliment del protocol de Kyoto. Posteriorment es va crear el Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS) depenent de Presidència per disposar d'informació i fer polítiques de prevenció. Aquests dos òrgans amb la col·laboració de l'IEC i del Servei meteorològic de Catalunya, van realitzar tres informes sobre el canvi climàtic a Catalunya, el primer l'any 2005; el segon el 2010; i el tercer el setembre del 2016.

Resulta incompreensible que, davant dels impactes que el canvi climàtic provoca sobre el nostre país, hagin passats set anys sense disposar d'un quart informe actualitzat (el darrer informe de l'IPCC és de mitjans de 2021!). La paràlisi i alentiment del govern és del tot inacceptable i cal denunciar-la amb severitat i és una conseqüència de l'absència d'una veu ambiental en el Consell executiu que l'incapacita per afrontar els nous riscos i emergències i per fer les accions preventives necessàries i urgents.

3- L'IPCC marca prioritats i accions mentre Catalunya no actua.

El Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC) de les Nacions Unides va donar a conèixer el seu sisè informe a mitjans del 2021. Entre d'altres mesures i de manera destacada, demana reduir les emissions de metà per limitar l'escalfament planetari a 2 graus centígrads o menys. En la cimera del clima de Glasgow COOP26 celebrada a finals del 2021 un dels principals acords entre més de 100 països va consistir en signar l'acord contra l'excés d'emissions de metà, anomenat **Compromís Mundial pel Metà**. L'objectiu, **reduir les emissions de metà un 30%** entre el 2020 i el 2030. El metà és un gas d'efecte hivernacle molt potent que atrapa la calor 28 vegades més que el diòxid de carboni CO₂. Les concentracions de metà han augmentat més d'un 150% des de l'inici de l'era industrial i l'agricultura i la ramaderia industrial intensiva són els responsables de l'emissió aproximadament del 50% en el nostre àmbit.

Mentre països com Alemanya i Països Baixos estan aplicant polítiques de reducció de l'alta concentració ramadera, Catalunya, continua mantenint una de les majors concentracions ramaderes industrials en rebre un suport irresponsable del Govern al creixement del sector sense planificació, ni limitacions.

Aportem algunes dades reals desorbitades i abusives: Catalunya disposa de 6.594 explotacions de Boví i una quantitat de places de 1.055.807, mentre que en el sector porcí el nombre d'explotacions és de 5.971 i les places arriben a 9.790.123. Amb tot, els porcs reals produïts arriben prop dels 20 milions en ser ocupada cada plaça 2'3 vegades anualment i si tenim present que els porcs acaben el seu cicle d'engreix als 5 mesos.

És urgent aprovar una moratòria immediata per impedir la construcció i l'ampliació de granges al nostre país i aplicar un pla de captació i reducció, tant del metà emès especialment pel sector de boví, com de l'amoníac emès pel sector del porcí.

Les dades són aclaparadores: les darreres dues dècades els indicadors de qualitat ambiental del nostre territori han anat retrocedint alarmantment. Cal reconèixer-ho i acabar amb la publicitat verda: avui Catalunya és a la cua europea en polítiques ambientals per la inacció dels darrers governs, en un moment en què la situació de crisi climàtica i ambiental demana una agenda verda capaç de fer front als reptes del canvi climàtic, la inseguretats alimentària, o la crisi energètica i de recursos com l'aigua.

4- Un planejament urbanístic que promou el canvi climàtic.

A Catalunya, les administracions estan impulsant diferents plans urbanístics i projectes especulatius i agressius i d'infraestructures – Hard Rock o l'ampliació de l'aeroport del Prat – que amenacen de mort els espais agrícoles, forestals i naturals, sotmesos permanentment a la pressió del ciment.

La Plana del Castell, a Cunit; l'Autòdrom de Terramar, a Sant Pere de Ribes; Vallcarca, a Sitges; el Pla de Ponent, a Gavà; la Rierada a Molins de Rei, projectes urbanístics a l'Hospitalet, Viladecans i Sant Boi o, de manera rellevant, els que afecten poblacions de la Costa Brava ... són alguns dels plans que afavoreixen l'especulació del territori.

Tant el PDU Metropolità com el PDU de revisió dels sòls no sostenibles del litoral es queden curts en l'objectiu d'evitar la transformació de sòls i preservar especialment aquells que presenten valors naturals i acullen funcions ecosistèmiques i ambientals. Aquests plans no responen amb prou fermesa al gran repte ambiental del canvi climàtic, i cal reorientar-los per tal que puguin contribuir amb molta més intensitat tant en la *mitigació* (evitar emissions de GEH lligades a la construcció i consum de recursos, i a la mobilitat generada pel models extensius d'urbanització) com en l'*adaptació* (reduir la vulnerabilitat davant del canvi climàtic). El planejament es queda curt en la contribució per assolir els objectius ambientals de Catalunya en aquest àmbit i no fa prou per evitar la destrucció i transformació dels àmbits connectors entre els espais protegits.

5- Biodiversitat, retrocedim per inacció.

El darrer informe de "*l'Estat de la natura 2020 a Catalunya*" aporta unes dades del tot negatives que cal destacar per poder reflexionar sobre la responsabilitat tant dels darrers governs com de l'actual:

En els darrers 20 anys les poblacions de vertebrats i invertebrats autòctons, dels quals es tenen dades, han perdut de mitjana el 25% dels seus individus. Aquesta pèrdua d'individus és superior al 50% en les espècies que viuen en rius, llacs i aiguamolls; al 30% en les d'ambients agrícoles i prats; i al 10% en les de boscos i matollars. Al mar, les dades disponibles indiquen una situació també desfavorable. Els canvis en els usos del sòl són la principal causa directa de pèrdua de biodiversitat, tot i que el canvi climàtic i l'arribada d'espècies exòtiques invasores tenen un impacte cada cop més gran. La causa de fons d'aquesta pèrdua de biodiversitat és un model socioeconòmic que intensifica l'obtenció de recursos en determinades àrees i n'abandona d'altres que havien estat utilitzades de manera més sostenible. Les mesures de conservació haurien pogut reduir la situació i revertir la situació negativa d'algunes espècies, hàbitats i llocs d'interès.

Els espais naturals de Catalunya ocupen un 32 % de la superfície del país i sumen 1.095.360 ha. Amb tot la xifra irrisòria d'inversió és d'uns 20€/ha/any, una de les més baixes d'Europa, mentre el mateix anterior Dept de Territori considerava que hauria de ser d'uns 129 €/ha/any.

No tenim encara una *lleï de conservació de la biodiversitat* que incorpori les Directives Europees. La llei vigent catalana d'espais naturals de l'any 85 (de fa 37 anys!) impossibilita aplicar millores i és molt anterior a bona part de les directives europees.

Tampoc tenim aprovat el *catàleg d'espècies de la fauna en perill d'extinció*, ni el *Pla director dels corredors biològics* compromès fa més d'una dècada.

Davant de l'actual situació de baix cabal dels cursos d'aigua per efectes de la reducció de les precipitacions, és prioritari disposar d'una planificació hidrogràfica i hidrològica que permeti salvaguardar els espais fluvials de Catalunya, aqüífers i boscos de ribera. Tot hi trobar-se dins del DL 3/2003 Text refós en matèria d'aigües, la major part d'aquests ambients no tenen cap protecció ambiental, total abandonament i desprotecció. En els darrers 20 anys el declivi de biodiversitat en els ambients fluvials ha estat catastròfic en mans de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA). Cal promoure la seva restauració ecològica per sobre dels seus usos productius, recreatius o turístics, els quals han d'estar subordinats al bon estat ecològic de les aigües com marca la Directiva Marc de l'Aigua.

6- Energies renovables en descontrol en primar l'especulació.

Catalunya disposa d'una normativa de referència sobre aquesta matèria a Catalunya, la Llei 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic:

- *Article 18.1 b) Promoure les energies renovables, que s'han de desenvolupar, sempre que sigui possible, aprofitant espais ja alterats per l'activitat humana, i minimitzar així l'ocupació innecessària del territori...*

- *19.1e) El foment de la generació d'energia distribuïda.....*

"Disposició addicional primera Pla territorial sectorial

"El Govern ha d'acordar la formulació del Pla territorial sectorial per a la generació elèctrica eòlica i fotovoltaica, les seves línies d'evacuació i els seus elements d'emmagatzematge en el termini de sis mesos a comptar de l'entrada en vigor d'aquest Decret Llei. Aquest pla ha de determinar la producció d'energia de cada comarca en funció de la seva demanda i tenint en compte criteris de solidaritat intercomarcal per assolir els objectius a nivell global".

Doncs malgrat la Llei de Canvi Climàtic exigeix un ús racional i de conservació del territori en fer preferent la ubicació en terrenys degradats, el desplegament de les energies renovables a Catalunya, feta mitjançant els Decret-Llei 16/2019, de 26 de novembre i el DLI 24/2021, de 26 d'octubre, i altres modificacions posteriors del Decret Llei, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades, suposen un incompliment flagrant de l'esmentada Llei de canvi climàtic perquè:

- no prioritza el criteri d'ubicació en els espais degradats que tenim en excés al país.
- no s'ha aprovat el Pla Territorial, com a eina prèvia de planificació, que faci realitat un sistema d'energia distribuïda i de proximitat com a criteri general.

El 95% dels projectes no es fan en zones degradades, es situen en zones rurals allunyades dels centres de consum, no apliquen el criteri d'energia distribuïda i imposen grans línies de transport que suposen grans impactes i pèrdues d'energia amb llargues distàncies.

El col·legi d'enginyers industrials de Barcelona va fer un estudi que conclou que instal·lar plaques solars a les cobertes dels polígons industrials de l'àrea metropolitana (unes 20.000ha) pot produir el 50% del consum de la zona més poblada de Catalunya.

La Generalitat preveu lú's d'unes 80.000ha per a la implantació de les energies renovables, un 2'5% del territori, al que cal sumar les xarxes elèctriques i altres infraestructures que poden arribar a ocupar en total un 5% i unes 160.000ha, de les quals unes 20.000ha de terres de conreu en un país en el que tant sols produïm el 45% dels aliments consumits, un atemptat greu contra la sobirania alimentària present i futura del país per causa de la cessió de drets especulatiu a les grans corporacions.

7- Residus, tard, malament i sense cap llei de prevenció.

El PRECAT 20 (*programa general de prevenció i gestió de residus i recursos de Catalunya 2013-2020*), va exhaurir-se sense assolir els objectius i no ha estat reemplaçat.

La Llei **reguladora** dels Residus de Catalunya (Decret Legislatiu 1/2009, de 21 de juliol) porta vigent 36 anys!. La Generalitat no ha estat capaç de fer una transposició directa de la Directiva de Residus 2018/851, ni de la Directiva sobre limitacions als plàstics vigent des de fa 4 anys, i ha esperat passivament a què l'estat aprovés la *Ley de Residuos*. Aquesta renúncia a fer-ne una transposició per mitjà d'una nova llei de **prevenció** de residus, tant exigida com promesa, compromet la possibilitat d'aplicar al nostre país els millors estàndards europeus en prevenció i gestió dels residus, per modernitzar el sistema productiu, regular les activitats i, molt especialment, per evitar els conflictes socials i ambientals que generen els residus.

El PRECAT preveia assolir el 55% de reciclatge net de residus (un 5% més del que la normativa europea exigia assolir al 2020), però en finalitzar l'any 2021 encara no s'havia assolit el 40% de reciclatge net. Pel que fa a la producció de residus en els últims 7 anys el creixement de la producció de residus ha estat de prop del 14%, entre altres perquè la Generalitat sempre ha prioritzat els *acords voluntaris* amb les empreses i activitats productores de residus alhora de exigir-los-hi mesures de reducció que

han resultat un fracàs en no ser impositives. Un exemple clamorós és el de la producció d'envasos i embalatges que suposen el 70% del volum dels residus municipals.

La incapacitat del Govern per avançar en una Llei efectiva de Prevenció i aturar la generació de residus, o per controlar les emissions (Petroquímica de Tarragona; o incineradora Tersa a Sant Adrià del Besòs) contrasta amb les facilitats per a la seva crema en instal·lacions com fàbriques de ciment (Lafarge a Montcada i Reixac), o de tractament de purins ((Tracjusa a Juneda). Ara, en el que sí ha estat actiu el Govern, per mitjà del DAC, l'ARC i la DGQA, ha estat en infringir la vigent *Llei de Moratòria a la incineració* que va aprovar el Parlament per impuls de la Plataforma Ciutadana Residu Zero (PCRZ) amb l'objectiu d'anar tancant les instal·lacions perilloses de tractament de final de canonada dels residus (abocadors i incineradores) i promoure'n la recuperació.

8- La qualitat de l'aire a nivells molt negatius per la manca de control suficients.

El problema de salut ambiental més greu a Catalunya, sobretot a les grans ciutats, és la contaminació de l'aire. **A Barcelona i l'àrea metropolitana, on viu prop del 50% de la població del país , el 52,6% de la contaminació s'atribueix a la mobilitat.** L'agent contaminant més problemàtic és el diòxid de nitrogen: no s'ha aconseguit baixar per sota dels límits legals establerts per la UE ni pels recomanats per l'Organització Mundial de la Salut (OMS). Pel que fa a les partícules, no se superen els nivells de perill que assenyalava la Comissió Europea, però sí els de l'OMS, especialment a Barcelona i en molts llocs de Catalunya. Alhora la contaminació per ozó troposfèric és un problema recurrent a la plana d'Osona i Lleida en part per processos de contaminació importada de grans zones industrials.

Barcelona supera en un 30% els límits de contaminació de l'aire de l'OMS. L'excés de cotxes és una de les causes, malgrat no es pot ignorar la gran contribució de l'aeroport i el port de Barcelona (especialment pels creuers turístics i la indústria).

A Catalunya, es registren anualment unes 3.500 morts prematures causades per afectacions derivades de la contaminació de l'aire. Aquests contaminants venen dels combustibles fòssils i les indústries potencialment contaminadores a les quals injustificadament no se'ls hi aplica cap fiscalitat ambiental segons el criteri de *qui contamina paga*.

En aquest cas cal assenyalar la greu responsabilitat dels diferents governs de la Generalitat i de l'autoritat del transport metropolità (ATM) per la manca, pràcticament absoluta, d'aplicació de mesures d'intensificació del transport col·lectiu i de mesures racionals de restricció dels vehicles privats. L'ajuntament de Barcelona al capdavant ha prioritzat la sanció, però no s'ha solucionat una reconversió justa pels ciutadans del sistema productiu de vehicles privats. Cal invertir en substitució del model de mobilitat basada en el vehicle privat en favor del transport col·lectiu si es vol reduir l'impacte del canvi climàtic.

Com a exemples il·lustratius, la construcció de la línia 9 del metro porta 20 anys en obres, un projecte que va iniciar-se el setembre de 2003 i que després de 20 anys encara no està acabada. Per altra part en els últims 20 anys no s'han fet noves línies de ferrocarrils a Catalunya, ni s'han incrementat les freqüències, ni s'han resolt les millores en la xarxa, ans al contrari l'índex d'incidències acumulades per RENFE s'ha disparat fins esdevenir una agressió ciutadana que deixa veure la grolleria de la falsetat de les promeses electorals i que desincentiva l'ús del transport públic.

